

društvo le v prvem letu po njih stalni vpokojitvi, ko predložijo zdravniško spričevalo ali certifikat o svojem zdravju. Društvo nje, da v slučaju smrti kakega člana privede v najbližji pravčasno naznanijo društvu čas pogreba, da bo članom mogoče se istega udeležiti. — M. B.

—vp Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani je podarila tudi letos »Društvu vpokojenega učiteljstva v Sloveniji« lepo zvišano svoto, namreč 500 Din v društveni fond. Za ta blagi dar se iskreno zahvaljuje odbor »Društva vpok. učit. v Sloveniji«.

Naše narodno prosvetno delo.

PSIHA MAS IN NARODNO - PROSVETNO DELO.*

»Kakor so torej razlogi za čimhitrejšo, obširnejšo in globlje izobraževanje ljudskih mas radi naglega procesa splošne demokratizacije in socializacije pri nas posebno važni, tako so tudi očitni razlogi, da je ravno pri nas posebno potrebno, da z dobro premišljenim in močno organiziranim ljudskim izobraževanjem čimprej ozdravimo slabe posledice vojne, odstranimo njene razjede, pomirjamo, iztrezimo razburkane, zburkane in izravnotežja vržene ljudske mase in jim pomagamo, da zopet zadobe in še bolj razvijejo prejšnjo sposobnost v razsojanju o vseh onih vrednotah, ki jih je vojna premaknila.«

Nikola Radojčić, univ. prof.

Ko se je pojačalo spoznanje, kako odvisen je ves napredek človeštva od kulturne višine vsakega člana družbe, so se povečale tudi zahteve, ki se stavljajo na vsakega posameznika in ki delajo vsakogar soodgovornega.

V modernih demokratičnih državah ne more biti skladnega in stalnega napredka brez izobrazbe širokih množic, ki imajo odločevati o najvažnejših državnih poslih, in od čijih razpoložljivosti za vse smeri celokupnega državnega razvoja.

Preostaja samo, posebno pri mladih demokracijah, da se prostrane mase pripravijo za tako odgovorne in dalekosežne posledice, da bi sicer ne dobile s svobodnimi ustavami in naprednimi zakoni v roke nevarnega orožja, s katerim bi delale ne za svoj in splošen napredek, marveč za svoj in tuj propad.

Proces demokratizacije in socializacije je danes splošen, silen in v zaletu, a demokratizacija družbe more biti le tedaj stalna in splošno koristna, če se visoko dvigne nivo izobrazbe širokih narodnih mas.

Ker je očitno tempo demokratizacije in socializacije sedaj zelo hiter, je potreba družabnega izobraževanja zelo aktualna in akutna, ker nastane sicer velika opasnost za državo in družbo, če se izročita odločitvam in razpoložljivim neizobraženim množic, ki se ne zavedajo svojih dolžnosti in svoje odgovornosti napram državi in družbi.

Ta opasnost se je jasno opažala in obsežno čutila že pred veliko svetovno vojno, od tedaj pa se je zelo povečala in preti z resno občo katastrofo, ki se more preprečiti le z dvignjenjem prosvetnega nivoja mas.

V vojni so se namreč povsodi in brezobzirno uničevale visoke in cenjene vrednote, v mnogih slučajih so se izkoreninili dobri začetki v dviganju izobrazbenosti širokih ljudskih mas, namenoma so z velikim aparatom tukaj in tam podivjali množice, tirali jih nazaj, da bi jih v vojskovanju porabili v čimvečjo korist za vojno.

Narod je treba zopet dvigniti!

Ali delo med ljudstvom more biti — kar je posebno važno — dobro organizirano, pametno in temeljito urejeno in v vsakem slučaju vztrajno samo na osnovi prirojene in od starejših sprejete ljubezni do naroda.

Podlaga za delo med ljudstvom je ljubezen do njega. Brez globoke, močne in delotvorne ljubezni do naroda ne more biti uspešnega dela za njegovo izobraževanje, ker je ta osnova zanj.

* Odborniki iz brošure univ. prof. Nikola Radojčića »Delo dijaštva za narod«. Založba Jug. — Ljubljana.

To je dolžna vsa naša družba, ali ker je doslej samo mladina dokazala, da je do gotove meje zmogla najhitreje in najpopolneje stresti raz sebe škodljive posledice vojne in najbolj se posvetiti delu za splošni dobrobit, izvira tudi iz te sposobnosti in volje njena dolžnost, da ona v prvi vrsti opravlja ta posel.

Zato je delo za mladino prvo, da jo vzgojimo v tem smislu.

Šolski odri in pevski zbori.

—po Zg. Polskava. — Dne 30. julija 1922 je priredila mladina trirazredne osnovne šole v Zg. Polskavi zaključno predstavo in sicer kar štiri igre: »Bratovska ljubezen«, »Škrat«, »Kaznovani šaljivec«, »Čista vest« ter deklamacije in petje. Ljudstvo, ki se ga je nabralo prav lepo število, je kar strmelo, kaj zmorejo otroci, celo iz 1. šolskega leta (Voika Reismanova). Ves trud za to krasno uspešno prireditev sta imela ga. dr. Reismanova ter njen oče naduč. Sabati in sin Baldo. Gledalci, ki so se izvršno zabavali in imeli edinele užitek, pač niso imeli pojma, koliko napora in požrtvovalnosti je bilo treba v dosego tako lepega uspeha. — R-r.

—po Gorenji Logatec. V proslavo poroke Nj. Velič. kralja Aleksandra I. s princesinjo Marijo je priredila tukajšnja šolska mladina z učiteljstvom dne 17. in 19. junija t. l. mladinski narodni igrokaz »Kralj Matjaž«. Priznati se mora, da je igra, ki jo posebno povzdigujejo krasne pesmi v splošnem izvršno uspela. Vsi igralci so svoje vloge dobro rešili. Prav primerno in slikovito so bili opravljeni: kralj Matjaž in Alenčica, puščavnik, škrat, vile, deklice v narodnih nošah, vojaki in drugi. Tudi petje, spremljavano z glasovirjem je bilo izborna.

S tako igro se v resnici pri mladini kakor tudi pri odraslih vzbujajo čute prave domovinske ljubezni. — Že tretjič po prevratu je pokazala naša mladina, da se zna spretno kretati na odru. — Otroško navdušenje rodi med ljudstvom zadovoljnost, ki je sodelujočemu učiteljstvu najlajše plačilo za trud, ki ga povzročajo otroške prireditve.

Po vzpodbudi učiteljstva so se v spomin kraljeve poroke nabirali v občini darovi za »Dečji dom kraljice Marije«. Občina je prispevala v ta namen 500 Din, a drugi domačini 434 Din, skupno 934 Din.

Književnost in umetnost.

—k Gospodarska geografija. Sestavil dr. Vinko Šarabon. Maloštevilni in vrhutega med tri države razkosani Slovenci ne bomo nikdar igrali važne politične vloge. Položaj naših bratov v Korošanu in ob sinji Adrijii pa nam nalaga dolžnost, da vztrajamo v idealih svojih dedov: na prosvetnem polju stopiti med prve narode sveta ter se osvoboditi in okrepiti gospodarsko, vzgledujoč se po Čehih, Švicarjih in malih severnogermanskih narodih. Ne straši naj nas mali naš broj! vsaj gospodovati in izkoriščati niti ne želimo; tem lažje pa se poglabimo v svojih težnjah, tem smotrnejše zasledujemo določno svoje cilje. Temelj stremljenju nam polaga Šola; toda šolski pouk ostane brezploden, če v praktičnem življenju ne nadaljujemo na njegovi osnovi. Geografija je veda o površini zemlje; površina je doslej človek skoraj nič ni pretvoril. Da se preživi, je sprva nabiral plodove in korenja, lovil na suhem in v vodi. Ko pa bera in lov nista več prehranjevala razmnoživših se množic, začel je gojiti koristne rastline in udomačil živali. Zatrli je zveri, ujedel in zajedel. Iztrebil je puščavo v travnik, preoral pašnik v njivo; tu goji koristne in potrebne rastlinske vrste, izboljšujoč in oplemenjujoč jih; uničuje pa plevel in neštete rastlinske zajedalce. Zemljedelcu je postavil vasi, sezidal mesta obrtniku, trgovcu in činovniku; da olajša promet, zgradil je ceste, pota, mostove ter končno železnice itd. Učeč se zemljepisja v šoli, občutili smo vedno spone političnih mej, često nevarnih in skrajno krivičnih. Nekako oddahneš se, čitajoč gospodarsko geografijo; bujno življenje vzplapola na kopnem in vodah, pred očmi dozorevajo pestri plodovi neumornih rok. S pričujočim ličnim delom je Šarabon izpolnil zevajočo vrzel. Hvaležno bode temeljita njegova predavanja sprejel vsak izobraženec pa tudi priprost človek. Prepotrebno priročno knjižico je izročil vedno naraščajočemu številu trgovskih strokovnjakov, poklicanih, da zatro v trgovini nesolidno armado sušmarjev, verižnikov, navijalcev cen in drugih nikdar sitih zajedalcev. Naprednemu kmetovalcu je odprl pogled po šir-

nem svetu. Narodnemu gospodarju je podal v kratki, jedrnat, lahkomajljivi domači besedi to, kar smo poprej iskali v mnogih spisih najboljših kulturnih narodov. Da je knjiga res dobra in posnetek najboljšega, jamči nam že ime pisateljevo. Šarabon piše dokaj zanimivo in zelo pregledno. »Zgodovinski razvoj trgovine« zanima pač vsakogar. »Človek v naravi«, »kolonizacija« nam vzbudita mlade spomine, ko smo čitali Gerstäckerja. V »produkciji« se seznanimo z malone vsemi rastlinami, ki nam nudijo živež, odejo, leke in nasladih itd.; tu srečamo koristne živali ter prepotrebne in dragocene minerale. Kako neznatna je jugoslovanska produkcija in kako primitivno trgujemo in prometujemo mi! Slušajoč »o morju«, vzklikamo z nesrečnimi vojniki Cira ml., thalassa, thalassa (morje, morje). »Gradba ladij in pristanišča« zaključujeta vzorno delo; »Naravno zaledje« in »Reke je slovansko. S pristanišči imamo odprto pot v celi svet, tu na morju bomo dobili velikopoteznost in se oprostili ozkih teritorialnih spon. Več nego stoti (nemških, angleških, francoskih in italijanskih) spisov je proučil pisatelj (znan tudi kot odlični poliglot), polagajoč temelj prvi slovenski gospodarski geografiji. Odveč bi bilo knjigo posebej priporočati; želeli bi jej prav skoro druge izdaje; toda žal, podatki zadnjega desetletja (svetovna vojna) nam ne bi podali jasnejše slike nego je pričujoča.

Naša gospodarska organizacija.

—g Izkaz darov za Neratov temeljni kamen »Učiteljskemu domu v Mariboru«.

Do 12. avgusta 1922. so poslane sledeče šole naslednje zneske: (navajamo samo šole ne pa imen darovalcev. Katere šole so vrnille nabiralne pole, znači prva številka število darovalcev in darovalk, druga pa — debelo tiskana znesek v dinarjih.)

Maribor mesto: Deška I. 11—75, deška II. 5—50, deška III. 10—50, deška IV. 2—50, deklška I. 2—38, deklška II. 2—40, deklška III. 2—40, deklška IV. 2—30, deška meščanska 13—65, deklška meščanska I. 3—30, državno moško učiteljske 14—78, Pavel Unger, nadučit. v pok. 5, Anton Farčnik ravnatelj v pok. 25. Skupaj torej 576 Din. Odzvale so se vse šole razun ene. In Mariborčani ne bodo sami potrebovali UD!

Maribor okolica: Fram 5—25, St. denci deška 8—50, St. denci deklška 6—30, Ruše 5—50, Hoče 5—24, Pobrežje 9—45, Slivnica pri Mariboru 5—35, Sv. Lovrenc nad Mariborom 5—50, Rače 4—20, Limbuš 5—50, Puščava 3—30, Tezno 3—15, Zg. Kungota 2—15, Sp. Kungota 2—20, Radvanje 6—60, Sv. Križ pri Mariboru 2—10, Krčevina 13—115, Sv. Duh na Ostrem vrhu 2—20, Sv. Jakob v Slov. goricah 5—50, Šmarjeta ob Pesnici 4—85, Kamnica—50, Podova 3—15. Skupaj 22 šol 864 Din. Kje je pa še drugih 13 šol?! Če jim ni za UD, naj bi vsaj počastile spomin velikega pionirja!

Sv. Lenart v Slov. goricah: Sv. Jurij v Slov. goricah 4—16, Sv. Barbara pri Vurbergu 3—25, Sv. Trojica 4—25, Sv. Benedikt 4—25, Sv. Anton 5—25. Skupaj 5 šol 116 Din. Dva svetnika sta pozabila na UD in na pok. Nerata! Kaj je vzrok?

Današnji izkaz izkazuje skupno vsoto 1556 Din. Vzel sem 3 najboljše okraje. Prihodnjic pridejo drugi, manj razveseljivi na vrsto. — Za odbor UD — Hren.

Iz naše stanovske organizacije.

II. pokrajinska skupščina UJU poverj. Ljubljana dne 2. in 3. sept. na Bledu.

Delegati:

XXIX. Kranjsko učit. društvo. — Delegata: 57. Luznar Fran — Primskovo pri Kranju; 58. Lapažne Josip — Cerklje pri Kranju. — Namestniki: 57. Miklavčičeva Janja — Kranj; 58. Hajnriharjeva Dora — Trboje.

XXX. Savinjsko učit. društvo. — Del.: 59. Koch Dore — Loke; 60. Mikličeva Minka. — Nam.: 59. Mikličeva Julija — obe Gomilski; 60. —?

XXXI. Šmarsko - rogaško učit. društvo. — Del.: 61. Šumer Hinko — Šmarje pri Jelšah; 62. Verk Miloš — Sv. Križ pri Rog. Slatini. — Nam.: 61. Volavšek Anton — Sv. Ema; 62. Leckerjeva Tilka — Št. Vid pri Grobelnem.

Moralna stanovska dolžnost vseh delegatov je, da se udeležijo skupščine dne 3. septembra. — Člani odsekov morajo biti vsekakor prisotni že v soboto

2. septembra dopoldan, ko se prično razprave v odsekih. Istotako vsi člani širjega sosveta, ki ga tvorijo poleg članov ožjega sosveta vsi predsedniki okrajnih učit. društev. Člani odsekov so: 1. Stanovsko - polit. odsek: Rajšp Josip, Črnagoj Fran, Šumer Hinko, Škulj Andrej, Sodnikova Marija; 2. Časnikarsko - književni odsek: Dimnik Ivan, Plesničar Pavel, Hren Anton, Zupančičeva Vita; 3. Pedagoško - didaktični odsek: Hočevar Maks, Fleré Pavel, Černej Ivan, Scheligova Irma; 4. Gospodarski odsek: Lapažne Josip, Bernot Ivan, Likozar Anton, Pristovšek Fran, Voglar Fran.

V zadevi polovične voznine: Vsi udeleženci skupščine bodo imeli na prgaah južne železnice 50% za II. ali III. razred popusta od izhodne postaje do Ljubljane gl. k. Odprava se vrši na ta način, da kupi vsak udeleženec pri vstopni postaji celo enosmerni voznik v istotam zahteva, da se mu žigosa z mokrim postajnim dnevnikom žigom. Tako žigosa na karta velja v zvezi z izkaznico tudi za povratek, torej v Ljubljani karte ni oddati. Prekinjenje vožnje ni dopustno. Ugodnost polovične voznine velja od 30. avgusta do 6. septembra t. l. Primereno število izkaznic razpošljemo te dni na vse predsednike okrajnih društev, ker jih je vsem posameznim nemogoče dostaviti. Dobiti je izkaznice tudi pri strokovnem tajništvu v »Učiteljski tiskarni« v Ljubljani. — Na obratno stran izkaznice mora vsakdo napisati sledečo klavzulo: Z odlokom št. 3077/II/22 obrat. ravnat. juž. žel. dovoljen 50% popust voznih cen potniških vlakov za enkratno vožnjo od vstopne postaje do Ljubljane gl. k. in nazaj v času od 30. avgusta do 6. septembra t. l. — Prednjo stran izkaznice je istotako izpolniti. Le tako izpolnjene izkaznice imajo veljavo.

Za državne proge še nimamo doslej na našo vlogo na ravnateljstvo državnih železnic v Zagrebu nikake rešitve. Na našo ponovno brzogovorno urgenco čakamo odgovora. Čim dospe dovoljen odgovor, obvestimo pravočasno. Izkaznice bi v tem slučaju veljale iste kot za južno železnico.

Važno za vse udeležence naše pokrajinske skupščine na Bledu.

Vsi oni tovariši ozir. tovarišice, ki se udeležijo 2. pokr. skupščine na Bledu ter reflektirajo na hrano in stanovanje, prosim, da mi to javijo na dopisnici najkasneje do 31. t. m., in sicer za koliko dni. Za one, ki bi tega ne sporočili do omenjenega dne, odbor ne more poskrbeti za stanovanje. Ob prihodu na Bled naj se vsak udeleženec javi v pisarni zdraviliške komisije v »Blejskem domu«, kjer dobi nakazilo za stanovanje ozir. hrano.

Cene posteljam za eno noč bodo od 6—12.50 Din. — Kosilo: 1. Juha, meso, dve prikuhi 11.50 Din; 2. Juha, pečenka, dve prikuhi 13.50 Din; 3. Kosilo pod 1. in 2. z močnato jedjo 2.50 Din več. — Večerja od 10—12 Din.

Toliko v vrednoti da se ne bo kdo ustrašil Bleda, ki je razkričan kot drag ter vsled tega mogoče ne bi prišel na skupščino. — Leopold Baebler, učitelj, Bled I.

Nove knjige in druge publikacije.

—kpl Gospodarska geografija. Sestavil dr. Vinko Šarabon. Cena vezani knjigi Din 45.— Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani.

—kpl Češkoslovaška republika. Sestavil dr. Vinko Šarabon. Izdala in založila »Društvena nabavna zadruga v Ljubljani«. Natisnila »Jugoslovanska tiskarna« v Ljubljani. — O knjigi obširneje še izpregovorimo in enako o »Gospodarski geografiji« dr. Vinka Šarabona, ki jo zgoraj omenjamo.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani. Odgovorni urednik: Franc Štrukelj. Last in zal. UJU — poverjen. Ljubljana.

Št. 544/II.

RAZPIS UČITELJSKE SLUŽBE.

Po odredbi višjega šolskega sveta z dne 3. julija 1922, št. 6994, se razpisuje na petrazredni deški osnovni šoli v Slov. Bistriči služba za učitelja v stalno namestitev.

Pravilno opremljene prošnje naj se vložijo po službeni poti do dne

24. septembra 1922.

pri krajnem šolskem svetu v Slov. Bistriči.

Okrajni šolski svet slovenjebistriški v Mariboru, dne 19. avgusta 1922.